

סמינריון: יחסים בינלאומיים, דיפלומטיה ותהליכים בשנים 1900-1945 - 71-242-88
ד"ר שור שוש
תשס"ט

shorsh@mail.biu.ac.il
שעות קבלה בתיאום מראש

מטרת הסמינריון:

מטרת הסמינריון היא ניתוח אירועים נבחרים במחצית הראשונה של המאה הנוכחית, על מנת לראות התפתחויות, מגמות, והשלכות על הזירה הבינלאומית. ניתוח קבלת החלטות ואישיותם של מעצבי המדיניות באזורים שונים של העולם נועדה לבחון דרכי עבודה, אינטרסים ובניית מדיניות. בקורס ידונו תיאוריות מקובלות. הסמינריון מיועד לתלמידי תואר ראשון

דרישות הקורס:

נוכחות חובה בכל ההרצאות, קריאת וידיעת החומר הביבליוגרפי. פריטים ביבליוגרפיים המסומנים ב-* הם רשות. בסוף סמסטר א' הסטודנט יבחן על החומר המשולב - הרצאות וביבליוגרפיה (10%). במהלך סמסטר ב' הסטודנט יציג רפראט (חובה) על נושא העבודה הסמינריונית (30%). הגשת עבודה סמינריונית (60%).

רשימת נושאים:

הקורס מתחלק לשלושה חלקים עיקריים:
א. בוחן את האירועים המקדימים למלחמת העולם הראשונה, תוצאות מלחמה זו והופעת הגורמים העיקריים החדשים אשר עיצבו את הזירה הבינלאומית.
ב. תקופת הביניים בין 1917- ועד 1933, בה חלו שינויים בחלוקת העוצמה העולמית. הופעת ברה"מ כגורם חדש, משבר כלכלי עולמי ומדיניות בדלנית של ארה"ב מאפיינים תקופה זו.
ג. תקופת עליית הנאציזם, מלחמת העולם השנייה, תחילת המלחמה הקרה והתחלת הדה-קולוניזציה נכללים בתקופה שבין 1933-1950. השינוי העיקרי בתקופה זו היא ירידת חשיבותן של מדינות אירופה וחלוקת העולם למערכת דו-קוטבית, מונחית אידיאולוגיה.

נושאים נבחרים:

1. מבוא - שיטות ניתוח אירועים במדעי המדינה.

* Brecher, Michael, *Crisis in World Politics*. Oxford: Pergamon Pr, 1993, Chap. 1, pp. 1-52.
שמור מדעי המדינה לפי BRE (246987)

Cottam, Richard W. *Foreign Policy Motivation*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1977, pp. 3-13.
327.072 COT (389655)

2. רקע כללי ליחסים בינלאומיים בזירה הבינלאומית ב-1900 - דעיכת מערכת מאזן כוחות.

Kaplan, Morton, *System and Process in International Relations*. N.Y.: Wiley and Sons, 1957.
327.01 KAP (201604)

מורטון קפלן, "מערכות בינלאומיות", אצל א. גלבו, עורך, יחסים בינלאומיים, ת"א: עם עובד, 1978, עמ' 37-55.

שמור מדעי המדינה לפי יחס. בי (110204)

* Grenville, J.A.S., *Lord Salisbury and Foreign Policy: The Close of the 19th Century*. London: Athlon, 1964, pp. 41-60.

327.42 GRE (342743) בספריה המרכזית (מדף פתוח) ובספריה להיסטוריה

קנדי, פ. עלייתו ונפילתו של המעצמות הגדולות: תמורות כלכליות ועימותים צבאיים משנת 1500 ועד 2000. ת"א: schr, 1988, פרק 5.

שמור מדעי המדינה לפי קנז. על (192004)

3. שינויים במערך מאזן הכוחות 1906-1900.

טיילור, א.י.פ. המאבק על השלטון באירופה. ת"א: תשל"א, פרק 17, פרק 18.

שמור מדעי המדינה לפי טיל.מא (140241)

4. משברי מרוקו.

כהן, סטיוארט, היסטוריה דיפלומטית של המאה ה-20, ת"א: או"פ, 1996, כרך א', עמ' 38-40 ; 50-51.

שמור מדעי המדינה לפי כהן.הי (321724)

5. משברי הבלקנים.

שם, עמ' 41-45 ; 51-55.

שמור מדעי המדינה לפי כהן.הי (321724)

Richardson, L. James, *Crisis Diplomacy*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1994, pp. 161-180.

327.0903 RIC (250641)

6. הסיבות לפרוץ מלחמת העולם הראשונה - פנימיות, חיצונית, מיעוטים וירידת קרנן של האימפריות.

טיילור, פרקים 21-22.

שמור מדעי המדינה לפי טיל.מא (140241)

* Paul Kennedy, "The First World and the International Power System", in *Military Strategy and the Origins of the First World War*. Miller, ed., Princeton: Princeton Univ. Press, 1985, pp. 7-40.

940.31 MIL (39902)

7. מלחמת העולם הראשונה (זירת המזרח הרחוק, זירת המזרח התיכון, זירת אירופה).

טוכמן, ברברה, אוגוסט 1914. ת"א: משהב"ט, 1964, עמ' 96-107.

טיילור, פרק 23.

940.4144 טוכ.או (20567)

פולס, סיריל, מלחמת העולם הראשונה. ת"א: משהב"ט, 1981, עמ' 107-130 ; 183-205 ; 392-413.

940.3 פול.מל (232219)

The Great War (videorecording) Troy: Video Treasures, 1991.

940.4 GRE (274337)

* Jack Snyder, "Civil Military Relations and the Cult of the Offensive 1914-1984", in *Military Strategy and the Origins of the First World War*. ed. Miller, Princeton: Princeton Univ. Press, 1985, pp. 108-146.

940.31 MIL (39902)

8. סיום המלחמה וועידת וורסאי - שרטוט מפת עולם חדשה, הופעת ארגונים בינלאומיים.

פולס, עמ' 425-434.

940.3 פול.מל (232219)

* תומפסון, ד. אירופה מאז נפוליון. ת"א: דביר תשמ"ג, פרק 24.

שמור מדעי המדינה לפי תומ.אי (18629)

9. ברה"מ והשפעתה בזירה העולמית.

ג'ונסון, פול, היסטוריה של הזמן המודרני. ת"א: זמורה ביתן, 1995, כרך א', עמ' 50-96.

שמור מדעי המדינה לפי ג'ונ.הי (272364)

* ערן, עודד, מדיניות החוץ של ברה"מ מלנין עד גורבצ'וב. ת"א: או"פ, תשנ"א, כרך א', עמ' 19-42 ; 56-62.
327.47 ערן.מד (170000)

Kennan, G. *Russia and the West Under Lenin and Stalin*. Boston: Little, Brown and Co., 1960, pp. 120-150.
327.47 KEN (448792)

10. התערערות היציבות בזירת המזרח הרחוק.
ג'ונסון, עמ' 159-181.
שמור מדעי המדינה לפי ג'ונ.הי (272364)

11. הסיבות לעליית הנאציזם והפאשיזם - גרמניה בין שתי מלחמות העולם.
ג'ונסון, עמ' 97-125.
שמור מדעי המדינה לפי ג'ונ.הי (272364)

12. היטלר, אישיותו, מניעיו ואסטרטגיתו.
כהן, יוחנן, אומות במבחן. ת"א: מערכות, 1985, עמ' 15-33.
327 כהן.אמ (39825)

*Bullock, Allan, *Hitler and Stalin*. N.Y.: Vintage Books, 1993, pp. 625-686.,
943.086092 HIT (BULL)

13. מוסוליני, אישיותו, מניעיו ואסטרטגיתו.
Gallo, Max, *Mussolini's Italy*. N.Y: Macmillan, 1964, pp. 32-73; 218-243.
945.091 FIN (246767)

14. משבר ספרד ומלחמת האזרחים.
בן אריה, כתריאל, ספטמבר 1939. ת"א: לביא, 1987, עמ' 153-167.
שמור מדעי המדינה לפי בן-ארי.ספ (57416)

* Esenwein, George, and Shubert Adrian, *Spain at War*. London: Longman, 1995, pp. 188-207.
946.081 ESE (268939)

Thomas, Hugh, *The Spanish Civil War*. N.Y.: Simon and Schuster, 1986, pp. 986-988.
946.081 THO (274186)

15. משברים ופתרונות באירופה לפני 1.9.1939.

Kennan, pp. 278-292.
327.47 KEN (448792)

16. מלחמת העולם השנייה.
וילי, ברטון, מילת הקוד ברברוסה. ישראל: לבנדה, 1980, עמ' 24-40.
תדפיס (530226) וגם 940.5421 ויל.מל (532702)

ברודי, ברנרד, מלחמה ופוליטיקה. ת"א: מערכות, 1980, עמ' 66-111. עמ' 43-65.
שמור מדעי המדינה לפי ברו.מל (127094)

Bullock, ch. 9, 11.
943.086092 HIT (BULL)

17. תוצאות מלחמת העולם השנייה באירופה וזירת המזרח הרחוק.
ג'ונסון, עמ' 352-412.
שמור מדעי המדינה לפי ג'ונ.הי (272364)

י. כהן, עמ' 337-358.
327 כהן.אמ (39825)

18. ניסיון לבניית מערך מפקח עולמי - הסכם ברטון-וודס, האו"ם, ניצני איחוד אירופה. ריצ'רד, א. ודיינס, מ. אירופה ללא גבולות 1992. ת"א: מטר, 1990, עמ' 79-9. **שמור מדעי המדינה לפי א.א.אי (131961)**

הצעת נושאים לעבודה סמינריונית:

1. שינוי המבנה הגיאופוליטי באירופה בסוף מלה"ע I – איומים והזדמנויות.
2. הדיפלומטיה הבינלאומית כגורם להגברת היציבות/אי היציבות העולמית.
3. אידיאולוגיות משנות מדינות – מרכסיזם, פשיזם, נאציזם.
4. מנהיגים מעצבי מדיניות.
5. מיעוטים אתניים והשפעתם על הזירה הבינלאומית.
6. הקולוניאליזם וקיצו.
7. מדינות ווירטואליות – המקרה של ירדן, עירק וערב הסעודית.
8. טקטיקות לחימה מלה"ע I, מלה"ע II.
9. מלחמה לא קונבנציונאלית והשפעתה על זירת האוקיינוס השקט.
10. הפשיזם האיטלקי והפשיזם הספרדי – השוואה.
11. הופעתה של יפאן בזירה הבינלאומית.
12. הסכמים וחוזים – חולשות והזדמנויות.
13. מדיניות ארה"ב באירופה ובמזרח הרחוק, השוואה.
14. מדינה לגיטימית ומדינה בלתי לגיטימית – השפעתן על התפתחות אירופה.
15. ייחודיות מלחמת האזרחים בספרד.
16. הסכמי הגבלת נשק בזירת המזרח הרחוק והשפעתם על הגיאופוליטיקה הבינלאומית.
17. שינוי סדר אירופי – מעבר ממאזן כוחות למאזן כוחות חדש.
18. ממלחמות בינמדינתיות למלחמות אתניות.
19. השלכות מלחמות העולם על ההתפתחות הבינלאומית במאה ה-21.
20. דיפלומטיה – כלי יעל או נדון לכישלון ידוע מראש?